

nosaltres i Espanya

Associació Cívica Valenciana Tirant lo Blanc

Algunes Espanyes per triar

Espanya, com tants altres conceptes d'ús polític freqüent, també n'és de polisèmic. Encara que cal reconèixer que una de les accepcions, la unitarista (amb versions més o menys plurals), és clarament hegemònica. Fins a tal punt que alguns consideren —i presenten arguments ben sòlids— que Espanya no té cap futur o, el que és el mateix, que la solució és trencar amb ella (els independentismes) o separar-se tant com siga possible (allò que podríem nomenar els sobiranismes).

Amb la metàfora del matrimoni es pretén que es visualitze Espanya com un cònjuge patriarcalista que no s'adapta a la realitat dels nous temps. Les nacions de l'estat, percebudes com una mena de mullers més o menys maltractades, li reclamen diàleg, més comprensió i tendresa. Alguns li exigeixen àdhuc una teràpia

de parella, una nova transició. Uns altres van més enllà i no veuen cap altra eixida que el divorci.

Contràriament, encara que d'una manera més implícita (no debades el nacionalisme espanyol és més invisible —banal— que els altres) es concep

No és que Espanya siga un problema, que també, sinó que no hem resolt d'una manera satisfactòria la convivència de la diversitat cultural i política al si de l'Estat

Espanya com una realitat paternofilial, és dir, Espanya com a progenitora i les regions com les seues criatures: obedients algunes, maldestres d'altres. La història en tot cas ens indicaria el contrari: Espanya, com una unió dinàstica, com una filla de la concer-

tació de bona part dels regnes ibèrics. Tanmateix, a alguns la història els importa ben poc. Qualsevol cosa aprofita per a l'unitarisme espanyol, siguen celtibers, suposats espanyols preromans, o Jaume I com un espanyolista avant la lettre.

En qualsevol dels casos esta mena de metàfores familiars, en un context de canvi de la família tradicional, estan aprofitant a quasi totes les parts per fer didàctica política, una didàctica bastant patètica, per cert.

En un sentit convergent amb les metàfores podem trobar solucions diverses per a Espanya, tantes si no més com accepcions. Des del más España que propugna la dreta espanyola (un pare més dur), tot passant per l'Espanya plural —i com si Alaquàs o Sant Joan no ho foren, de plurals!— encarnada ara per Zapatero (un pare més comprensiu però ferm amb les seues filles, de vegades un tant destarotades) fins les propostes de reformes més o menys profundes, bé siguen regionalistes, federalistes, nacionalistes més o menys moderades o, com ja hem esmentat, de ruptura (un pare que mereix una lliçó o fins i tot ser abandonat).

Siga quina siga la solució i la metàfora per la qual optem cadascú, trobem que difícilment podrem negar que hi ha un problema, un problema de convivència. No és que Espanya siga un problema, que també, sinó que no hem resolt d'una manera satisfactòria la convivència de la diversitat cultural i política al si de l'Estat.

En certa mesura podríem entendre que Espanya, en este afer que ens ocupa, sí que és different. Ni és Bèlgica o Suïssa on el respecte a la di-

Palau de Congressos de València

ferència és fonamental, constitutiu del seu sistema polític i fins i tot social; ni França, on la diferència que ha aconseguit sobreviure al pertinaç

Espanya és un Estat unitari descentralitzat a posteriori i amb tendències recentralitzadores

i eficaç programa d'assimilació, és percebuda com quelcom folklòric i exclòs tenaçment del règim polític. Espanya és políticament pel que fa a la seua constitució (en minúscula!) un Estat unitari descentralitzat a posteriori i amb tendències recentra-

litzadores. Tanmateix, socialment és multicultural: amb una cultura hegemònica i central, és cert, però amb importants cultures perifèriques. No podem oblidar que aproximadament un de cada quatre espanyols viuen a una comunitat on el castellà no és la llengua pròpia. I políticament és multinacional. Una part majoritària d'Euskadi i de Catalunya i una de significativa d'altres territoris no participa i fins i tot rebutja obertament l'adscripció nacional espanyola.

D'alguna manera podríem dir que ni el centre ha aconseguit assimilar les diferències díscles ni les perifèries han pogut corregir al centre, que so-

vint torna a la càrrega. No sols, per tant, tenim un problema, sinó que és un problema persistent al llarg de la història contemporània.

Podríem dir que ni el centre ha aconseguit assimilar les diferències díscles ni les perifèries han pogut corregir al centre

Des dels punts de mira dels principis la qüestió està més o menys clara. La lògica dels nacionalismes espanyols i dels nacionalismes perifèrics és obertament incompatible:

nosaltres

la sobirania nacional del conjunt del poble espanyol, els primers, i la sobirania dels respectius pobles als quals s'adrecen estos. No pot ser "sobirà"

No pot ser "sobirà" alhora el conjunt del poble espanyol i el poble català, basc o valencià

alhora el conjunt del poble espanyol i el poble català, basc o valencià. Un dels problemes bàsics als quals s'ha d'afrontar qualsevol democràcia és la definició del seu demos. I a Espanya este és un problema polític i sentimental cabdal: Espanya com a nació o com a conjunt de nacions.

Una relació desigual

Si escrivíem adés que la visió unitària d'Espanya és hegemònica a l'estat, al País Valencià en resulta una realitat

incontestable, malgrat que alguns nacionalistes valencians han actuat —de fet, des de fa dècades— com si esta realitat dolorosa no existira, bé acusant la dreta bé el blaverisme de tots els mals del país. I no és que no en tinguen, de responsabilitat, simplement que no és cert que l'adscripció nacional espanyola majoritària del poble valencià s'explique exclusivament així.

No obstant això hi ha una coincidència bastant comuna entre nacionalistes i regionalistes valencians pel que fa al maltractament que rep el país per banda dels diferents governs espanyols —per més que la denominació siga diversa: desatenció, discriminació, espoli, o fins i tot ocupació—. L'extensió breu d'este article no ens permet oferir dades demostratives ni tan sols una relació mínima d'este maltractament però està a l'abast de qualsevol lector valencià

de cultura mitjana. I la cosa ve de lluny. No debades Josep Vicent Boira ha analitzat escrits de Lluís Lucía, líder de la Dreta Regional Valenciana,

Des dels governs centrals s'odia però sovint es respecta els nacionalismes basc i català mentre, es menysprea les altres realitats nacionals

al respecte. I s'ha trobat més d'un document blasquista extraordinàriament semblant.

Eixa coincidència bàsica, que podríem nomenar-la anticoncentrista per la seua vaguetat, però, no s'ha concretat políticament en cap entesa àmplia, de diferents partits i sensibilitats polítiques i de la societat civil valenciana. I el nacionalisme valencià tampoc no ha sabut mobilitzar esta percepció/sentiment a nivells significatius.

Escola d'Estiu 2003

Una entesa àmplia, encara que fóra de mínims, ben probablement tindria conseqüències a València i a Madrid. Al cap i a la fi des dels governs centrals s'odia però sovint es respecta els nacionalismes basc i català mentre que, contràriament, es menysprea les altres realitats diguem-ne nacionals. Es respecta qui es fa de respectar, diria algú, per més que puga semblar injust. La conclusió, doncs, no pot ser més òbvia.

Nosaltres i els altres: és possible l'entesa?

Per forçar un canvi o un capgirament en la política espanyola envers nosaltres probablement no serà suficient

El que ens interessa és una transformació d'Espanya en una fórmula política de convivència i de respecte a la pluriculturalitat

ni tan sols intel·ligent plantejar-ho en exclusiva com una relació València/Espanya. Com a valencianistes la relació bilateral seria perfecta però potser poc realista. Per això en este viatge, llarg i complicat, a banda de l'imprescindible acord de mínims entre una part considerable de la societat valenciana, necessitem aliats. No podem oblidar, com fan ingènueament alguns, que Espanya és un

Estat ja modern amb un model nacional altament legitimat entre diversos grups socials i territorials i, així mateix, que la lògica de la seua transformació no potser una altra que l'estrictament democràtica.

Com que el que ens interessa és una transformació d'Espanya en una fórmula política de convivència i de respecte a la pluriculturalitat i alhora un Estat que esdevinga també portaveu dels interessos estratègics generals dels valencians, cosa que passa en bona mesura per una mediterraneïtzació de la política espanyola, s'ha d'entendre que les transformacions necessàries són de profunditat indubtable, constituents pràcticament.

nosaltres

Per fer-les possibles entenem que és imprescindible la concertació de voluntats diverses i en este sentit resulta cabdal un gran acord entre la Generalitat Valenciana i la Generalitat de Catalunya, ampliable al Govern de les Illes Balears, la Diputació General d'Aragó i a altres governs pròxims, si més no en quatre grans aspectes: polític, cultural, d'infraestructures i de comunicació. Temes com l'ampliació competencial i la reforma institucional de l'Estat, la llengua, l'autopista A-7 i molts d'altres n'haurien d'estar compresos. L'acord, òbviament subscrit des de la llibertat i respecte a cada realitat diferenciada, caldria, seguint el llenguatge a l'ús, implementar-lo a Madrid per tal que no

La cerca d'un acord amb Catalunya i amb la regió euromediterrània és estratègic i fonamental per al nostre país

sols el beneira sinó, allò més important, que el féra propi.

Donar l'esquena contínuament a Catalunya resultarà suïcida. A més de la defensa dels interessos generals valencians, coincidisquen o no amb els d'altres, la cerca d'un acord amb Catalunya i amb la regió euromediterrània és estratègic i fonamental per al nostre país. Tanmateix, no podem ser tan ingenus com per a desconéixer la dificultat

de la proposta. L'anticatalanisme sempre resulta una de les fórmules més eficaces d'antivalencianisme, el que explicaria el seu ús tan freqüent. Enfrontar-nos a Catalunya no sols és seguir enfrontant-nos entre valencians sinó invertir en un futur perifèric i provincià, precisament el que alguns pretenen i precisament el que alguns altres pretenem evitar.

Per tot això, i tenint en compte les agitades relacions amb Catalunya, sembla imprescindible que la societat civil valenciana no sols s'implique en esta direcció, sinó que assumisca ella el protagonisme i fins i tot la direcció d'una aliança estratègica amb Catalunya. En la societat civil

i en les forces polítiques catalanes es poden trobar una bona nòmina d'interlocutors. També a Catalunya

Una Espanya amable amb la plurinacionalitat ens seria més còmoda i confortable

pot interessar-li mirar al sud. També necessita aliats, atés que amb les seues forces no ha aconseguit catalanitzar Espanya. Així, a més a més, li evitariem a un conegut agitador cultural l'estrés de carregar amb l'exclusivitat de les relacions civils entre ambdós països, una faena sense dubte titànica.

Una proposta valencianista per a Espanya

Abans explicitàvem la incompatibilitat entre els principis teòrics del

nacionalisme espanyol i dels nacionalismes perifèrics. Però, ¿és possible alguna mena d'entesa política? ¿És possible trobar un mínim comú denominador, un punt de trobada per a la convivència? Nosaltres pensem que sí, que és molt difícil però que és possible.

Perquè, en cas contrari, ¿quina és l'alternativa? Amb una hipotètica independència de Catalunya i del País Basc, ¿com quedarien els drets polítics i culturals de valencians, gallecs i d'altres? ¿És raonable pensar que n'eixirien reforçats? ¿O, contràriament, Espanya acabaria per esdevenir d'una vegada per totes España y punto?

Una Espanya amable amb la plurinacionalitat ens seria més còmoda i confortable i, *last but not least*, permetria a una part significativa de ciutadans també identificar-se d'alguna

manera amb l'Estat, com un entramat polític més propi. En les formulacions de Ferran Requejo en este número inaugural de Nexa i en altres publicacions trobarem propostes bastant coincidents amb les nostres i que no en repetirem.

Hauríem de tenir tots ben present que Espanya, en el sentit de la diversitat, és semblant a la Unió Europea: diferent fins i tot en el grau d'uropeisme, la qual cosa implica una Europa a múltiples velocitats per encabir tant els qui volen anar més ràpid en el procés de construcció europea però també els endarrerits. Europa, en certa mesura, està introduint trets federalitzants asimètrics en la gestió de la seua unitat. I això no significa necessàriament privilegis, sinó sentit comú. No és imprescindible que la Gran Bretanya s'implique de la mateixa manera que

Jornada d'Estiu 2004

els Països Baixos per a que la Unió Europea avance. Fins i tot pot créixer

La creació d'una Espanya veritablement plural, açò és, pluricultural i plurinacional pot fer-nos més lliures i enriquir les nostres identitats col·lectives

sense el Regne Unit, igualment com està creixent sense Noruega o sense Dinamarca en la zona euro.

Nosaltres considerem que quelcom de semblant a Espanya pot ajudar a establir lligams de convivència igualitària. D'alguna manera el tractament simètric de realitats diferents és, si més no, un greu error polític que, lògicament, en té conseqüències. La creació d'una Espanya veritablement

plural, açò és, pluricultural i plurinacional pot fer-nos més lliures i enriquir les nostres identitats col·lectives. Al cap i a la fi és una tercera eixida al maniqueisme, sense voler equiparar en absolut tots dos, de l'assimilació i de la ruptura, aposta inevitable (en un escenari unitarista) per als qui no volem ser assimilats.

Cert és que Europa està en construcció i que Espanya està construïda, però en principi no res impedeix que es reconstruïca —deconstruïca en llenguatge postmodern—, que es reforme la vivenda (i li cal una reforma estructural) per tal que tots els veïns visquem més còmodes, confiats i solidaris els uns amb els altres; per tal que, al capdavant, l'estructura política s'ajuste a la plurinacionalitat social, que les normes i les lleis s'adiguen a les persones i als grups

i no a l'inrevés. La fórmula de l'Estat com a gran Leviatan ja l'hem tastada

Una proposta valencianista per a Espanya significa una aposta constructiva en la reforma de l'Estat

els europeus i ens ha deixat un regust ben amarg.

Una proposta valencianista per a Espanya significa una aposta constructiva en la reforma de l'Estat, per tal de crear un Estat que no sols respecte sinó que interioritze l'especificitat dels valencians i de la resta de pobles que el conformen, una Suïssa ibèrica, en definitiva. Per fer-la possible cal una aliança amplíssima. I, per això, calen dosis i dosis de diàleg i de flexibilitat. ¿N'estem preparats?

Aquest text s'acabà d'escriure en abril de 2005.